

NORDLANDSFORSKNING
NORDLAND RESEARCH INSTITUTE

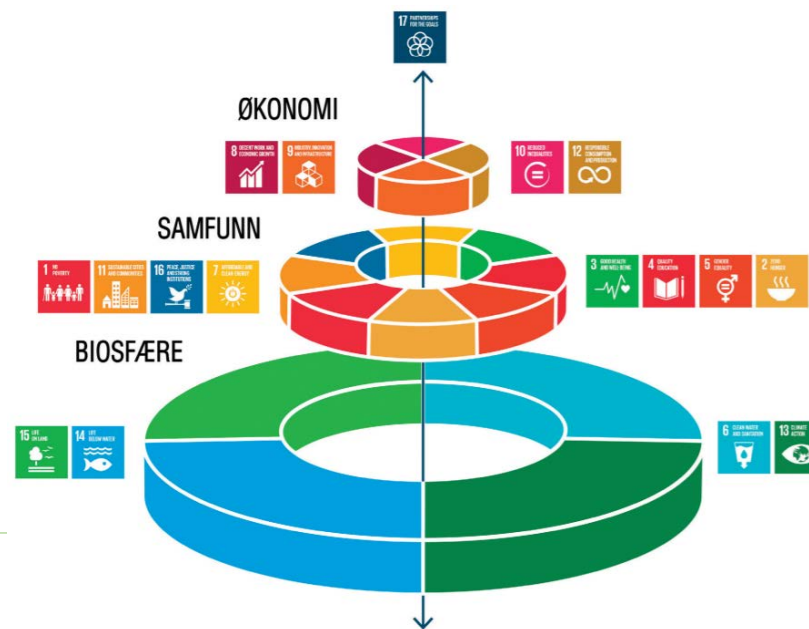
Erfaringer fra kommuners og fylkeskommuners arbeid med bærekraftsmålene

Nettverkssamling for regional og kommunal planlegging 02.12.2020

Aase Kristine Lundberg, seniorforsker

akl@nforsk.no

Fra Brundtland, via Rio og millenniumsmål, til FNs bærekraftsmål

Fra globalt til lokalt nivå

- Lokalisering – prosess og resultat
- Ingen oppskrift eller løsning som passer alle
- Målene må gis lokal og regional relevans, samtidig som utgangspunktet for Agenda 2030 må ligge fast
- Tyngdepunktsforskyvning og sammenhengstenkning - «bussines as usual» er ikke et alternativ

FIELD OF GOALS

- Målsetning: utvikle et rammeverk for implementering av FNs bærekraftsmål i lokal og regional planlegging
 - Tilpasses ulike kontekster og plantyper
 - Prosedyre metodikk for å belyse sammenhenger og konflikter mellom mål og delmål
- Samarbeidsprosjekt finansiert av Norges forskningsråd
- Prosjektperiode: 2020-2023
- Budsjett: 11 millioner
- 23 samarbeidspartnere fra akademia, forvaltning og sivilsamfunnet, fordelt på to regioner (Vestland og Nordland) og 7 kommuner (Bodø, Bømlo, Gloppen, Narvik, Sortland, Sunnfjord og Vestvågøy).

NORDLANDSFORSKNING
NORDLAND RESEARCH INSTITUTE

Strekk i laget: En kartlegging av hvordan FNs bærekrafts- mål implementeres i regional og kommunal planlegging

Aase Kristine Lundberg,
Kjersti Granås Bardal,
Bjørn Vidar Vangelsten,
Mathias Brynildsen
Reinar og Maiken Bjørkan
(Nordlandsforskning)
Tim Richardson (NMBU)

NF rapport nr.: 7/2020

«Å gå løs på rapporter på 180 sider er tungt for å finne det som er relevant for vårt arbeid. Vi skal finne tak i det vi trenger for vår kommune, og det må være konkret og forståelig (fra intervju med en av kommunene i studien)».

Problemstillinger

1. Hvordan blir bærekraftsmålene implementert i lokal og regional planlegging og hvilke metoder, modeller og verktøy benyttes?
2. Hva tilfører bærekraftsmålene som rammeverk og planverktøy for planlegging?
3. I hva slags grad fører bærekraftsmålene til endringer i politiske prioriteringer, organisering og samarbeid?
4. Hvordan er forholdet mellom kommunenes og fylkeskommunenes arbeid med implementeringen av bærekraftsmålene i planlegging?
5. Hvilke metoder, modeller og verktøy er beskrevet i litteraturen, og hva vektlegges som avgjørende i arbeidet med implementering av bærekraftsmålene på lokalt og regionalt nivå relevant for norsk planlegging?
6. Hva er utfordringene for lokal og regional implementering av bærekraftsmålene i planlegging og hvordan kan disse håndteres gjennom fremtidig utviklingsarbeid?

Et pågående utviklingsarbeid

- Tidlig fase – foreløpig på strategisk nivå
- Store variasjoner mellom kommunene
- Kommunene leder an – fylkeskommunene kommer etter
- Politisk og administrativ forankring avgjørende
- Ytre forventninger, nettverk og inspirasjon
- Behov for verktøy - forholdet mellom mål og det som kan måles
- Mangel på samstemthet internt og på tvers av nivå

Noen erfaringer så langt

«En erfaring er en umiddelbar entusiasme for å jobbe med bærekraft og bærekraftsmålene som overordnet tematikk, for å være med på å jobbe med noe nytt og viktig, fulgt av en frustrasjon over at det er en krevende oppgave å operasjonalisere målene på lokalt nivå»

(fra intervju med en fylkeskommune).

«For det er jeg litt redd for, at man bare putter bærekraftsmål på alt man gjør og finner på, og at man ikke endrer retning. At det bare blir en ny innpakning. Så den største barrieren er kanskje å se hvordan skal dette få betydning for våre prioriteringer konkret»

(fra intervju med en av kommunene).

Arbeidet med bærekraftsmålene så langt

- Spørreundersøkelse til alle landets kommuner. Mottatt svar fra 30 % av kommunene, med god dekning både geografisk og når det gjelder kommunestørrelse.
- Stor variasjon i hvor kommunene står og hvordan man forstår bærekraftsmålene
- Respondentene ser stort potensial i bærekraftsmålene som verktøy. Effekten er tydeligst i de kommunene som jobber med å revidere kommuneplanens samfunnsdel.
- Begrenset med politiske prosesser rundt bærekraftsmålene, noe mer i større kommuner
- Har i begrenset grad resultert i økt samarbeid internt i kommunen og begrenset med involvering
- Et stykke fram til at de i dag fungerer som styrings- og beslutningsverktøy.

Prioritering av mål

- 1/3 har prioritert noen mål foran andre.

- Oftest prioritert:

- Sjeldnest prioritert:

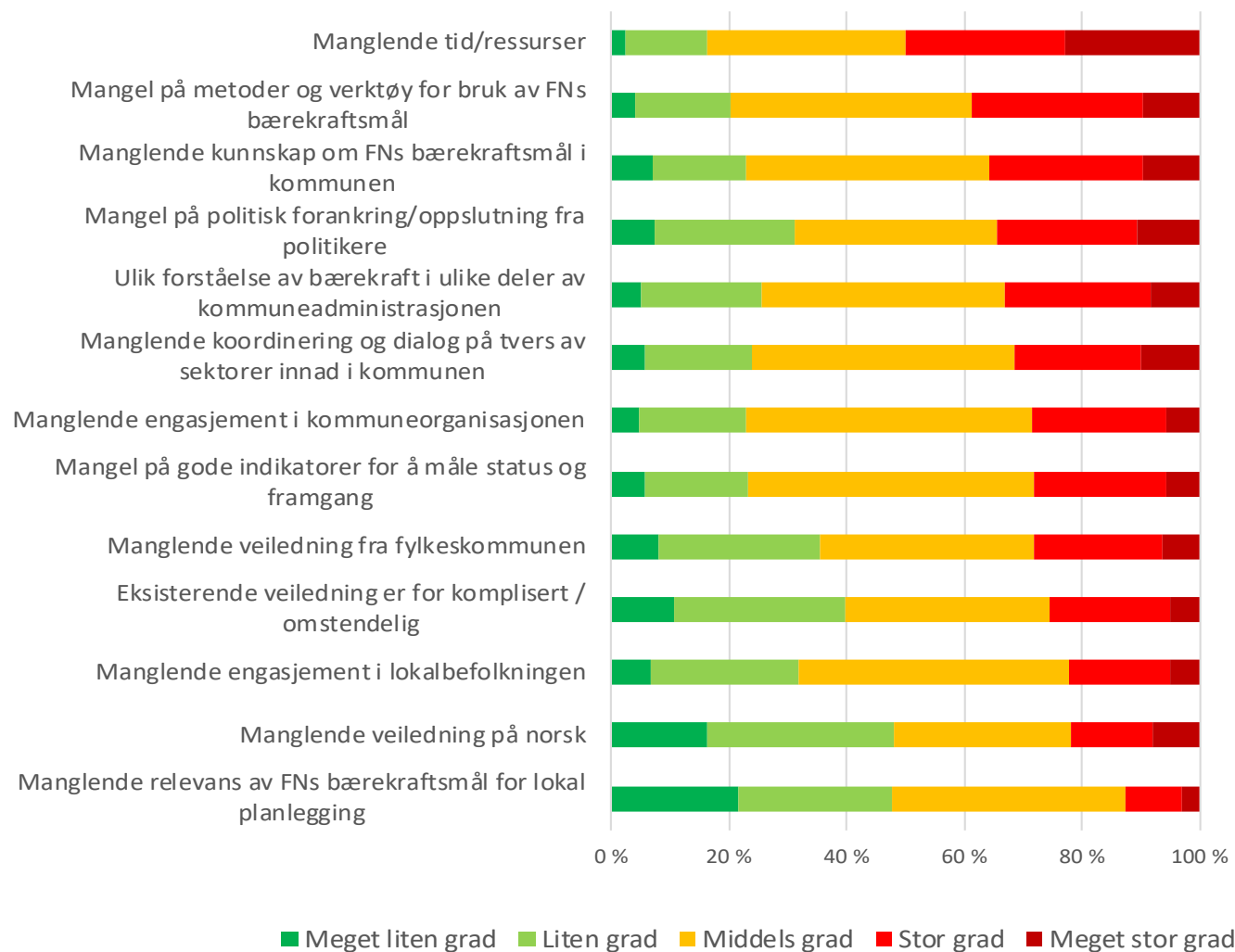

- Handler mye om lokal relevans, lokale utfordringer og mulighet til å påvirke.

#	Bærekraftsmål	Antall respondenter som oppgir at kommunen har prioritert dette målet	Andel av de som har listet prioriterte mål som har prioritert dette målet	Andel respondenter som oppgir at kommunen har prioritert dette målet
3	God helse	22	88 %	17 %
4	God utdanning	19	76 %	14 %
13	Stoppe klimaendringene	18	72 %	14 %
11	Bærekraftige byer og samfunn	17	68 %	13 %
8	Anstendig arbeid og økonomisk vekst	14	56 %	11 %
9	Innovasjon og infrastruktur	13	52 %	10 %
17	Samarbeid for å nå målene	13	52 %	10 %
15	Liv på land	11	44 %	8 %
7	Ren energi for alle	10	40 %	8 %
14	Liv under vann	10	40 %	8 %
5	Likestilling mellom kjønnene	8	32 %	6 %
6	Rent vann og gode sanitærforhold	8	32 %	6 %
10	Mindre ulikhet	8	32 %	6 %
12	Ansvarlig forbruk og produksjon	8	32 %	6 %
16	Fred og rettferdighet	6	24 %	5 %
1	Utrydde fattigdom	4	16 %	3 %
2	Utrydde sult	3	12 %	2 %

Velkjente barrierer

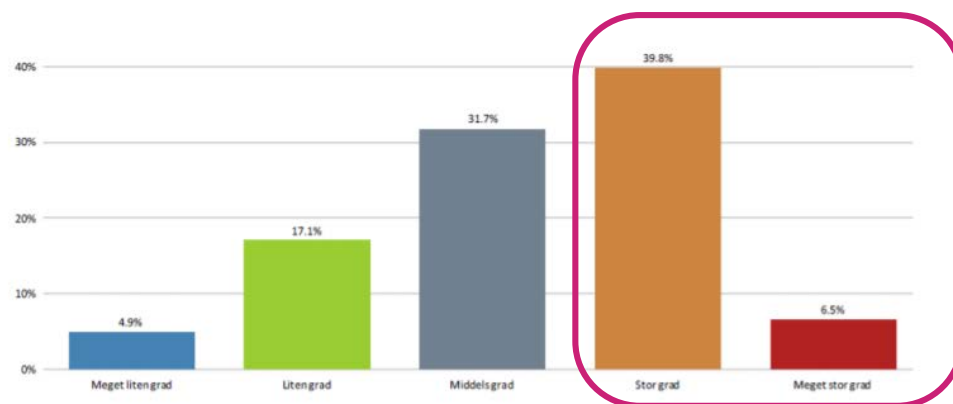
Kommentarer fra spørreundersøkelse:

«Daglig drift "spiser opp" tid og kapasitet til utviklingsarbeid. Man må få tid til å sette seg inn i stoffet!»

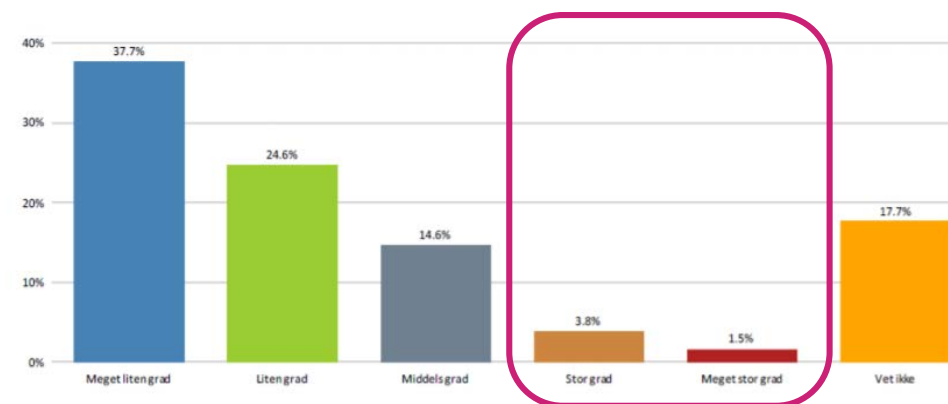
«Viktig med forankring i toppledelsen. Lederutvikling og intern forankring av vedtatte planer, inkorporere bærekraftsmålene i våre styringsverktøy»

Indikatorer: nyttig, men lite brukt

Figur 29: I hvilken grad oppfatter du at bruk av indikatorer er relevant og viktig for implementering av FNs bærekraftsmål i din kommune?

Figur 26: I hvilken grad bruker kommunen indikatorer for å måle status og framgang i arbeidet med implementering av FNs bærekraftsmål?

- Hva kan måles? Hvordan kan dette integreres i allerede eksisterende systemer? Hva er beslutningsrelevant kunnskap? Hvem kan bistå kommunene i dette arbeidet?

Veiledning og støtte fra fylkeskommunene

Det generelle inntrykket er at hverken fylkeskommunen, fylkesmannen eller staten har noen idé om hvordan arbeidet skal gjennomføres. vi er derfor helt avhengig av at noen kommuner har sagt seg villig til å gå foran.

Jeg opplever jeg får god push til å ta i bruk/ implementere bærekraftsmålene som planverktøy i planoppgavene

De er på vei med dette arbeidet, men de har vel ikke kommet så langt ennå

Kjenner ikke til hvor mye fylkeskommunen er brukt til nå, men basert på det arbeidet de holder på med vet jeg at det kan bli nyttig å ta kontakt med dem i fremtiden og at de vil kunne bidra med veiledning.

Erfaringsstudie av utvalgte kommuner og fylkeskommuner

- Utvalg som representerer en bredde: geografi, størrelse, befolkning og tidligere arbeid med bærekraftsmålene
- Asker, Arendal, Gloppen, Lunner, Narvik og Ålesund
- Viken, Agder, Vestland, Nordland og Møre og Romsdal
- 11 intervju med 14 personer totalt,
- Dokumentstudier: prosessbeskrivelser, høringsdokument, endelige planer.
- Fokus: Erfaringer og lærdom så langt i prosessene

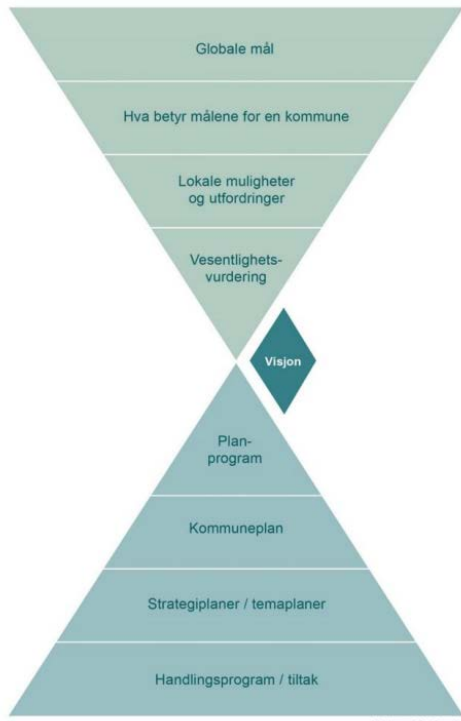

Bakgrunn og motivasjon for å jobbe med bærekraftsmålene

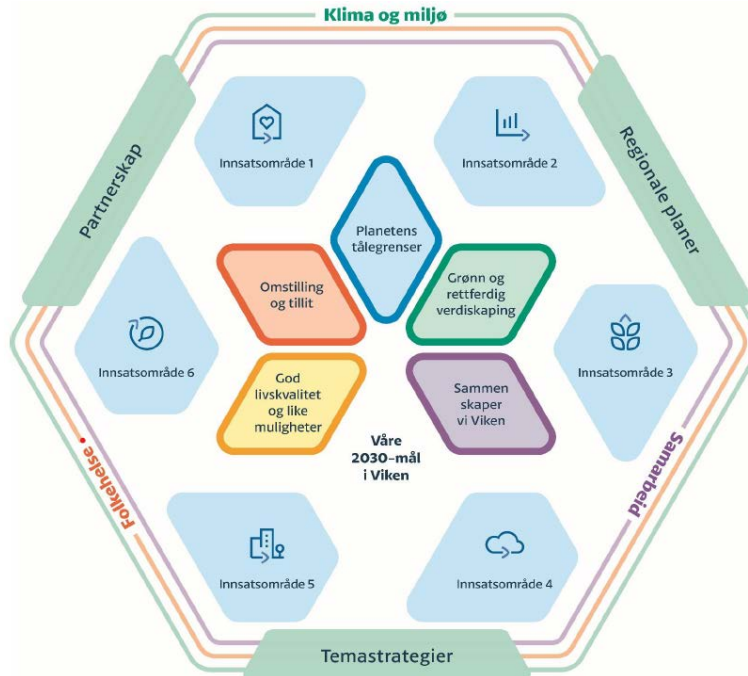
- Forventninger
 - De nasjonale forventningene – «det er forventet av oss»
- Virkemiddel
 - Helhetlig, tverrsektoriell tilnærming til planlegging – «fornuftig»
- Ytre press (på linje med at det er forventete)
 - Næringsliv og politikere
- Ønske om å bidra i en global sammenheng
- Betydningen av nettverk, inspirasjon utenfra og enkeltpersoners rolle
- Sammenslåingsprosesser – verktøy for å bygge nye kommuner og fylkeskommuner

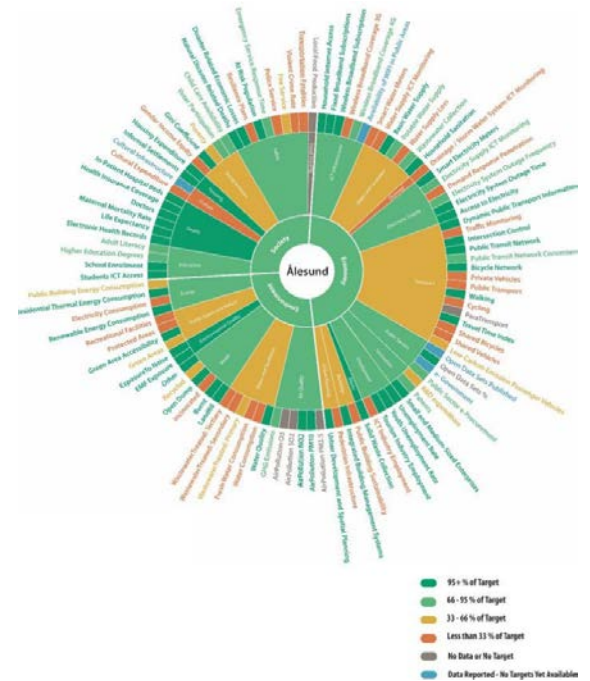
Eksempler på ulike tilnærminger

Visualisering av hvordan Asker kommune har arbeidet med å implementere bærekraftsmålene i sitt syrings- og plansystem (Kilde: Asker kommune)

Tematiske innsatsområder, regional planstrategi Viken fylkeskommune (Kilde: Viken fylkeskommune, 2020)

City Performance Benchmark for Ålesund kommune (Kilde: Foreløpig utkast til rapport, www.alesund.kommune.no)

Kommune:	Planer og prosesser	Filnærming	Eksempler på bruk av verktøy
Arendal	Kommuneplanens samfunnsdel	Valgt ut 10 mål: 3, 4, 5, 8, 10, 11, 13, 14, 16 og 17	Workshoper, digitalt folkemøte, gjestebud. Internasjonale og nasjonale nettverk
Asker	Kommuneplanens samfunnsdel	Valgt ut 6 mål: 17, 11, 13, 3, 4 og 9 Supplert med to satsningsområder: kommunens medarbeidere og kommuneøkonomi	Workshoper, nattevandring, innbyggerpanel, vesentlighetsanalyse og KPI. Helhetlig målstruktur fra kommuneplan og ned i temaplan, handlingsplan og virksomhetsplaner. Internasjonale og nasjonale nettverk
Gloppen	Planstrategi	Tolv mål: 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 17	Kommunalt planforum, Planstrategiverksted med politikere og administrasjon
Lunner	Kommuneplanens samfunnsdel	Ti mål: 3, 4, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15 og 17 Samlet i 4 fokusområder	Workshop med politikere, forenkling av plansystemet ved å ta bort tematiske kommuneplaner
Narvik	Kommune-planprosess for Nye Narvik	Mål: 3, 4, 8, 9, 11, 13, 16 og 17	Spørreundersøkelse om prioritering av bærekraftsmålene, ungdomsarrangement med gründercamp, workshop med politikere, administrasjon og næringsliv.
Ålesund	Planprogram for kommuneplanens Samfunnsdel Planstrategi.	Foreløpig ikke valgt ut mål, tre satsningsområder som dekker alle bærekraftsmålene.	KPI-metodikk, fremtidslab for simulering av byutvikling, Workshop med partnere i Fremtidslaben (næringsliv, akademia, kommuner, statlige aktører), speeddating mellom ulike aktører. Internasjonale og nasjonale nettverk

Bærekraftsmålene som ramme for planlegging

- Gjennomgående positive:
 - helhetstankegang
 - tverrsektorielt
 - bedre samordning av planer og forenkling av plansystemet
 - bredden i samfunnsoppdraget
 - synliggjøring av målkonflikter
- Men også litt avventende: «det vil virkelig vise seg i neste runde med arealplaner og oppfølging av planstrategier»
- Tema som faller utenfor – landbruk, matjord, kultur, urfolk
- Hvordan ser egentlig gode planer basert på bærekraftsmålene ut?

Fylkeskommunen som planmyndighet og planveileder

- FK selv opplever det som utfordrende
 - Implementering i regional planlegging samtidig som det pågår lokalt planarbeid
 - Utviklingsarbeid, «bak på», uklart hva som forventes og hva det vil si å legge bærekraftsmålene til grunn
- Kommunene peker ikke på fylkeskommunene som sentrale
 - En av kommune i utvalget etterlyser bistand fra fylkeskommunen, mens flertallet synes å være mer opptatt av å lære fra andre kommuner eller fra internasjonale partnere.
- Betydelig forbedringspotensialet: veiledning, erfaringsutveksling og nettverk
- Bidra til å håndtere barrierene sett fra kommunene: tid, kunnskap og kompetanse
- Formidle utfordringer og synspunkter fra kommunene oppover i systemet
- Ta en rolle ovenfor de små kommunene spesielt

Mål og målbarhet

- Mål → Delmål → Indikatorer
- Norge i verden – ambisjonsnivået her hjemme
- Verdien av å vite om det går «rett vei»
- Faren ved å redusere målene til hva som kan måles

SUSTAINABLE DEVELOPMENT REPORT 2019

Transformations to achieve the Sustainable Development Goals
Includes the SDG Index and Dashboards

SUSTAINABLE DEVELOPMENT REPORT 2020

The Sustainable Development Goals and Covid-19
Includes the SDG Index and Dashboards

▼ CURRENT ASSESSMENT – SDG DASHBOARD

Major challenges Significant challenges Challenges remain SDG achieved Information unavailable

▼ SDG TRENDS

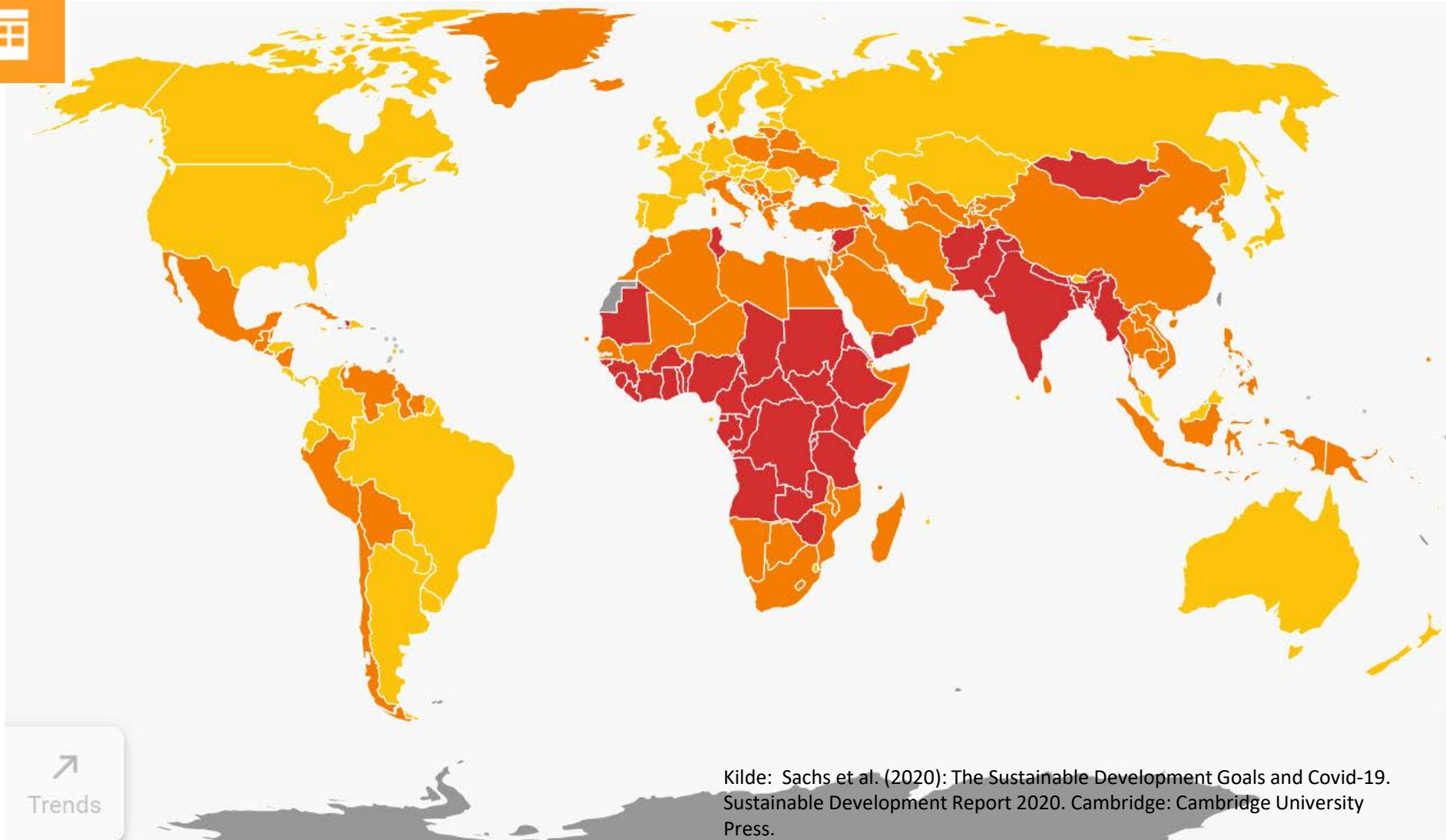
Decreasing Stagnating Moderately improving On track or maintaining SDG achievement Information unavailable

11 BÆREKRAFTIGE
BYER OG
LOKALSAMFUNN

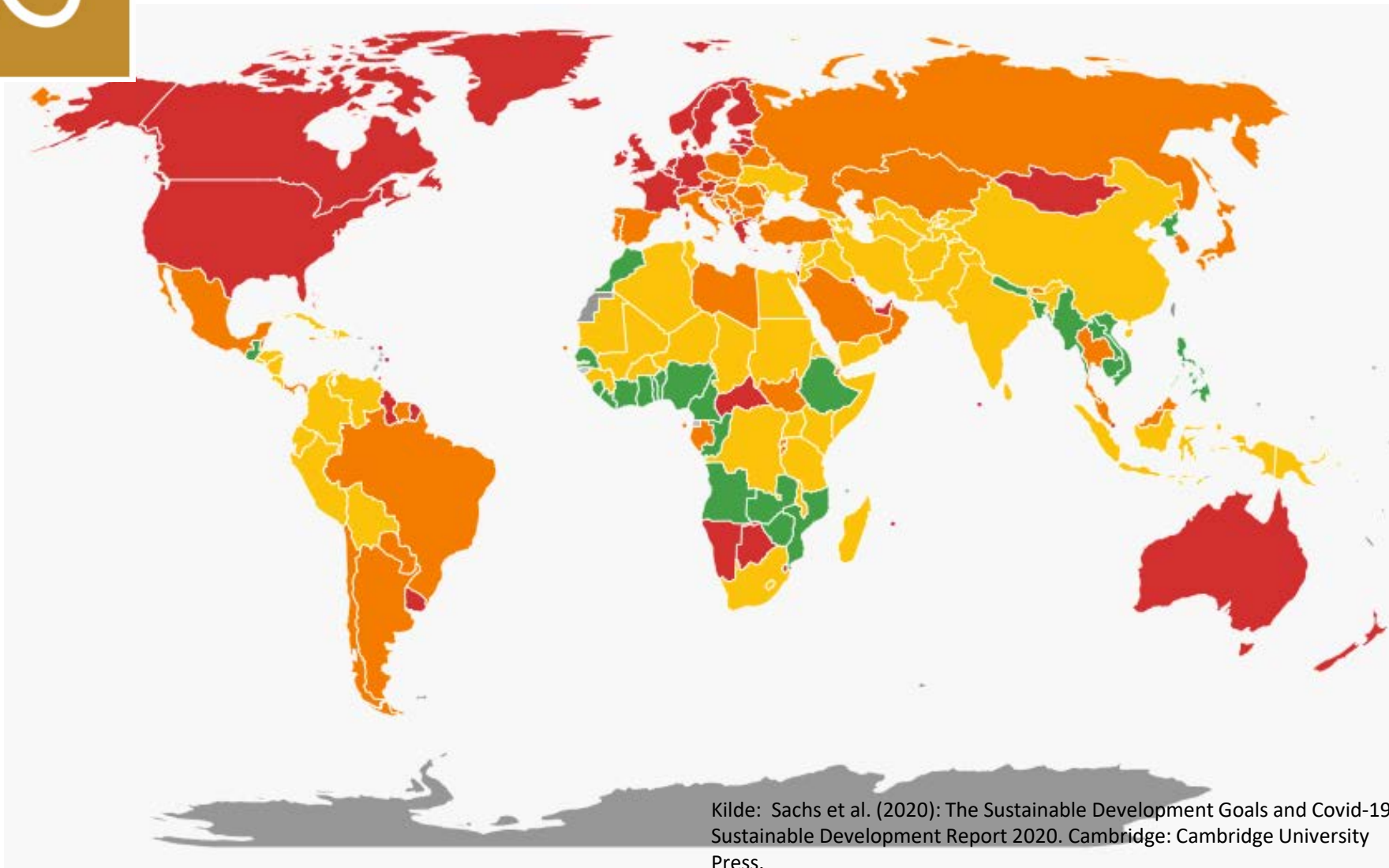
Status 2020: Norge i verden

12 ANSVARLIG
FORBRUK OG
PRODUKSJON

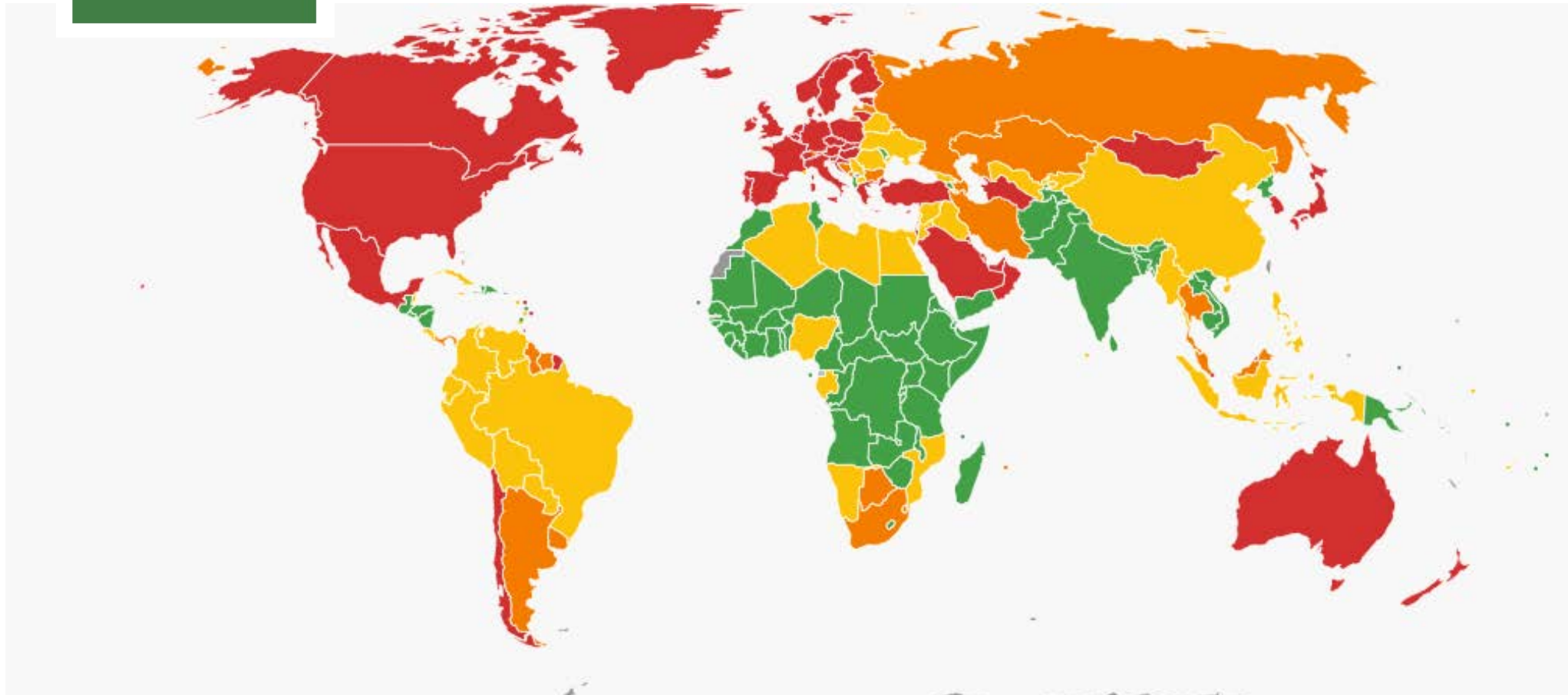
Norge i verden

Kilde: Sachs et al. (2020): The Sustainable Development Goals and Covid-19. Sustainable Development Report 2020. Cambridge: Cambridge University Press.

Status 2020: Norge i verden

Kilde: [Sachs et al. \(2020\): The Sustainable Development Goals and Covid-19. Sustainable Development Report 2020. Cambridge: Cambridge University Press.](#)

Bærekraftsutfordringen(e) for norske (fylkes)kommuner

- Hvilke forståelse av bærekraftsbegrepet legger din kommune til grunn og hvilke av FNs bærekraftsmål er relevante for din kommune?
- Hva gjør kommunen i dag som
 - styrker bærekraftsmålene?
 - svekker bærekraftsmålene?
 - skaper positive synergier mellom bærekraftsmålene?
- Hva kan kommunene gjøre som bidrar til å sikre
 - Økologisk langsiktig bærekraft lokalt og globalt?
 - En mer rettferdig fordeling av goder og byrder
 - Globalt
 - Nasjonalt
 - Mellom generasjoner
- Hva ønsker din kommune av andre aktører for å realisere bærekraftsmålene:
 - Staten? Fylkeskommunen? Næringslivet lokalt? Innbygger lokalt?

Takk for
oppmerksomheten – og
lykke til!

akl@nforsk.no

www.fieldofgoals.no